

УДК 378.147.227

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО
ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ В УМОВАХ ЇХНЬОЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

Веліховська Алла Борисівна,
orcid.org/0000-0002-8405-3075

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри методики професійного навчання,
Миколаївський національний аграрний університет*

На відміну від того, що математиці, мові, мистецтву навчають з дитинства, – науці керування власними емоціями не приділяли достатньої уваги. Адаже довгі часи вважалося, що емоційна сфера є чимось ірраціональним, такою, що не піддається жодним правилам і тому її не можна сформулювати. Проте, професійний успіх людини на 85 % залежить від softskills («м'яких»

людських навичок, що належать до сфери EQ) і лише на 15% від hard skills (технічних, чи професійних навичок). Ми розуміємо EQ як здатність усвідомлювати й керувати власними емоціями, уміння розуміти емоції інших, впливати на них та маніпулювати ними.

Професія інженера енергетика не передбачає концентрацію на людині, людських стосунках. В основі професійної діяльності є – «справа» (предмет, річ, технологічний процес тощо). Тобто всі між особові стосунки опосередковані «справою». І це потребує, по-перше – високого рівня сформованості професійних, зокрема технічних, здатностей, і вже, по-друге – інтелектуальних. Проте, вже доведено, що від емоційного стану фахівця, значною мірою, залежить і продукт його професійної діяльності [1]. А оскільки професійний розвиток, кар'єра інженера залежить від успішної взаємодії з соціальним середовищем, то це потребує не лише сформованих когнітивних здібностей а й достатнього рівня сформованості EQ, особливо коли професійна предметна діяльність інженера починає доповнюватися спілкуванням з колегами, підлеглими, керівництвом, аудиторами, замовниками того [3].

Протягом трьох років у Миколаївському національному аграрному університеті кафедрою методики професійного навчання здійснюється навчання за програмою формування EQ у майбутніх інженерів, зокрема енергетичної сфери (далі – Програма).

З метою забезпечення якості реалізації програми: щорічно проводиться вступне і вихідне анкетування студентів, з метою діагностики рівня сформованості EQ; розроблено інструментарій вимірювання рівня сформованості EQ; презентовано досвід професорсько-викладацького складу кафедри, щодо форм і методів формування EQ, які доцільно використовувати під час навчання дисциплінам гуманітарного спрямування; оприлюднено проміжні результати реалізації програми у наукових фахових журналах; підготовлено рекомендації щодо розробки тематики і структури занять для майбутніх інженерів енергетиків з урахуванням специфіки формування EQ.

Важливою часткою емоційного інтелекту можна вважати уміння розпізнавати і чітко описувати власні емоції, не піддаватися паніці, трансформувати негативні, руйнівні емоції (страх, гнів, сум, ревності, заздрість тощо) у позитивні, широко використовувати емоційну мову з Я-повідомленнями.

Високий рівень сформованості EQ впливає на уміння розпізнавати емоції інших. Це дає можливість внесення змін у процес спілкування і взаємодії. Керівник, який розуміє емоції підлеглих надає їм інструменти для зростання й

розвитку, проявляє себе як емпатний лідер, тому що відчуває запити інших і допомагає їм реалізовувати свій потенціал.

Нами було виявлено техніки тренування когнітивного мислення:

1. Підвищення пізнавальної цікавості;

2. Потреба у покращенні: абстрагування; пошуки асоціацій; операції проведення творчої дедукції (дедуктивне мислення); операції індуктивного мислення (проведення аналогій); метафоричне мислення; здійснення перетворень.

Таким чином, аналіз проміжних результатів експерименту засвідчив, що ефективність практичних занять підвищується, якщо зміст було розроблено відповідно до забезпечення вимог: інтегрований зміст навчання; зміст заняття пов'язаний із реальністю; практична цінність інформації підтверджується через реальні факти, у змодельованих на заняттях ситуаціях. Навчальні методи були доповнені такими, що спонукають здобувачів вищої освіти бути: ініціативними, активними, комунікабельними, відповідними, передбачливими. Ефективність занять підвищується, через нестандартні форми роботи на занятті; інтерактивні методи; проектні технології; методи змішаного навчання; вихід за межі навчальної аудиторії; «когнітивні гачки» та звернення до досвіду студентів; відповідні форми оцінювання.

EQ тісно пов'язаний з мотивацією і проактивною поведінкою – умінням адекватно реагувати на зміни, поєднувати людей, представляти їхні інтереси, делегувати владу і вселяти упевненість в інших.

Таким чином, ми можемо назвати п'ять основних вимог ефективності Програми формування EQ: інтерес і мотивація до навчання; тривалість навчання; організація навчання в режимі постійної підтримки; наявність постійної практики використання навичок, що були отримані в ході навчання в особистій і професійній сферах діяльності; підтримка з боку інших учасників навчання.

Список використаних джерел:

1. Балакирева Е.И. Профессиональная компетентность: сущностные характеристики и условия развития. Т.5. / Е.И. Балакирева, А.В. Малышева, Е.Ю. Коновалова. Калининград : ВИНТИ, 2016. № 4. С. 154 –158. Балтийский гуманитарный журнал.

2. Гоулман Д. Эмоциональное лидерство: Искусство управлять людьми на основе эмоционального интеллекта; пер. с англ. 4-е изд. / Д. Гоулман, Р. Бояцис, Э. Макки. М.: Альпина Паблишерз, 2010. – 301 с.

3. Зарицька В. В. Необхідність розвитку емоційного інтелекту особистості в процесі її підготовки до професійної діяльності / В. В. Зарицька. Одеса: ОНУ, 2010. № 16. – С.13-24. Вісник Одеського національного університету.

4. Кошонько Г. А. Розвиток емоційного інтелекту студентів-психологів / Г. А. Кошонько // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Сер. : Педагогічні та психологічні науки. - 2013. № 4. – С. 341-350. –http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnapv_ppn_2013_4_36.

5. Леонтьев О. М. Потребности, мотивы и эмоции / О. М. Леонтьев. М: МГУ, 2007 –246 с.

6. Ciarrochi, J., Mayer, J.D. Applyingemotionalintelligence. A practitioner'sguide. NewYork: PsychologyPress, 2007. – 184 p.

7. Mayer, J.D., Salovey, P., Caruso, D. R. Modelsofemotionalintelligence // Handbookofhumanintelligence; (2nded.) / R. J. Sternberg (ed.). NewYork: CambridgeUniversityPress, 2000. – P. 396-422.